

Fra arbejder- til liebhaverboliger

BOLIG. I år er det 150 år siden, Arbejdernes Byggeförening, der blandt andet opførte Kartoffelrækkerne og Komponistkvarteret, blev stiftet. Men der er ikke mange arbejdere tilbage i rækkehusene

AF LINE WELDINGH
liwe@minby.dk

KARTOFFELRÆKKERNE: Da Peter Anderson for 32 år siden flyttede ind i Kartoffelrækkerne, var der blandt naboerne en fængselsbetjent, en sporvognsstyrer og en lærer.

»Der var også stadig nogle der boede her med gamle forældre, der var flyttet ind, da boligerne var nye. Og mange enker. Folk havde råd til at købe på det tidspunkt. Det kan man ikke nu om dage,« fortæller Peter Anderson, der er pensioneret lærer, mens hans kone er pædagog.

Huspriserne er især steget i løbet af de seneste 15 år: Omkring år 2000 kostede et hus i Kartoffelrækkerne omkring to millioner kroner. I dag er to huse i området til salg for over 12 millioner kroner.

»Det er ikke os, de her huse er bygget til. Men jeg tænkte, vi kunne bruge jubilæet til et eller andet, der rakte ud over vores egne næsetippe.

PETER ANDERSON, Initiativtager til jubilæumsfejring af Arbejdernes Byggeförening

Da Peter Anderson flyttede ind i huset på Skovgaardsgade, var der stadig tre køkkener. Indtil 1970'erne bestod husene nemlig af to-tre små lejligheder. Foto: Michael Paldan

Bygget til arbejdere

De 480 huse mellem Øster Farimagsgade og Øster Sogade, der stod klar i 1889, blev ellers oprindeligt bygget til folk, der ikke havde råd til et hus i byen.

De er en del af de ti bebyggelser i Københavnsområdet, som Arbejdernes Byggeförening opførte mellem 1867 og 1938.

Byggeföreningen blev stiftet på initiativ af lægen Frederik Ferdinand Ulrik. I en tid, hvor byen var presset sammen bag voldene og koleraen hærgede, mens der stadig kom flere ind-

byggere til byen, var målet at opføre sunde boliger til arbejderne uden for voldene.

Arbejdernes Byggeförening nåede at opføre 1740 huse, heriblandt Olufsvvej, Komponistkvarteret, Lyngbyvejskvarteret og Humleby på Vesterbro, inden den lukkede i 1974.

Men selvom byggeföreningen ikke længere eksisterer, syntes Peter Anderson alligevel, det skulle markeres, at byggeföreningen blev stiftet for 150 år siden den 20. november.

»Det skulle fejres, men ikke med en historisk bog. Det er ikke os, de her huse er bygget til. Men jeg tænkte, at vi kunne bruge jubilæet til et eller

andet, der rakte ud over vores egne næsetip,« siger Peter Anderson.

Han var formand for Byggeföreningens Fællesudvalg, et udvalg for alle de kvarterer, der blev bygget af Arbejdernes Byggeförening, da han i sin tid tog initiativ til at markere jubilæet.

Bog skal skabe debat

Det lykkedes beboerne at få Dansk Arkitektur Center og Realdaniafonden med på ideen. Og i september udkom jubilæumsbogen »Et lille hus i byen«, der blev fulgt op af en udstilling og rundvisninger i de forskellige kvarterer.

Bogen fortæller om de tanker, der oprindeligt lå bag opførelsen af arbejderboligerne. Men bogen kigger samtidig fremad, sådan som de nuværende beboere ønskede.

Arkitekter og forskere diskuterer om byggeföreningens huse kan inspirere boligbyggeriet i dag, hvor København vokser med 1000 indbyggere om måneden, og det bliver sværere og sværere for almindelige familier at få råd til at bo i byen.

»Vores sigte er at bidrage til debatten om, hvordan man laver ordentlige huse til dem, der ikke har råd til at bo i byen. Jeg tror ikke, der bliver bygget nye boliger af den grund, men vi skal have lov til at drøfte det,« konstaterer Peter Anderson.

Holder fællesskabet?

Han fortæller, at Kartoffelrækkerne i dag er nået til tredje generationskifte: I starten af 1900-tallet, boede her to-tre familier i hvert hus. I 1960'erne

flyttede middelklassen ind i husene. De lagde vægt på fællesskab med bænke og gågade på vejene.

Og i dag er de små byggeföreningshuse kun tilgængelige for overklassen.

»Det er et nyt generationskifte, hvor vi kommer en tak højere op igen. Det er helt nye folk, der flytter ind nu. De har ikke så meget tid. Så man kan spørge, om fællesskabet holder til det i længden.«

Arbejdernes Byggeförening

■ Arbejdernes Byggeförening blev stiftet i 1865 for at sikre, at der blev opført gode og sunde arbejderboliger inde i byen.

■ I modsætning til de tætbebyggede lejligheder i brokvartererne, var boligerne ofte små, toetagers rækkehuse med lys og luft. Man tænkte også i fællesarealer og -faciliteter som brugsforening, forsamlingshus og badeanstalt. Det kan man blandt andet fornemme ved byggeföreningshusene ved Nyboder.

■ Rent praktisk indbetalte byggeföreningens medlemmer hver uge til foreningen, og når de havde sparet 20 kroner op, kom de med i lodtrækningen om et hus, som de var ejere af efter 24 år. I Kartoffelrækkerne boede ejeren typisk af huset på første sal og lejede stueetagen ud, og senere blev også loftetagen udlejet.

■ Arbejdernes Byggeförening opførte ti bebyggelser i Københavnsområdet, hvoraf de ni står endnu: Nyboder, Olufsvvej, Kartoffelrækkerne, Komponistkvarteret, Lyngbyvejskvarteret, Sverrigsgade, Humleby, Amagerkvarteret og Søborgkvarteret.

■ Byggeföreningen blev nedlagt i 1974.

Kilde: Dansk Arkitektur Center og Wikipedia

Vind bogen »Et lille hus i byen«

KONKURRENCE: Bogen »Et lille hus i byen« udkom i september på Gads forlag i anledning af 150-året for stiftelsen af Arbejdernes Byggeförening.

Den har to læsere af Østerbro Avis nu mulighed for at vinde. For at deltage i konkurrencen skal du svare på følgende spørgsmål: Hvilke fire bebyggelser på Østerbro er opført af Arbejdernes Byggeförening?

Send dit svar til red@oesterbroavis.dk senest mandag den 23. november klokken 10 med navn og adresse. Vinderne får direkte besked. *liwe*

PRESSEFOTO

Strandvejskvarteret, også kaldet »Komponistkvarteret« her ved Landskronagade. Årstal ukendt. Arkivfoto